

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõuga kavandatavad võimalikud muudatused

Olivia Taluste

kohalike omavalitsuste osakond

10.04.2025, XIX Linnade ja Valdade Päevad

KOKSi muutmise vajadus, eesmärgid, ulatus ja menetlus

KOKSI MUUTMISE EESMÄRGID JA ULATUS

- KOV enesekorraldusõiguse suurendamine – anda KOVidele senisest rohkem otsustus- ja kaalutusõigust kohaliku elu korraldamisel.
- Osalusdemokraatia võimaluste paindlikumaks muutmine ja elanike suurem kaasamine (nt rahvaküsitluste algatamine 10% elanike ettepanekul).
- KOVide aluskorralduse ajakohastamine (kõrvaldada praktikas ilmnunud õiguslikud lüngad, vastuolud ja ühtlustada seadust keeleliselt).
- Muudatustega ei panda KOVidele täitmiseks uusi ülesandeid, ei tehta kohalike maksude muudatusi, ei muutu valimiskorraldus, ei kujundata ümber KOVide olemust. *Nt KOV ülesanded kriisideks valmisoleku tagamisel saavad eelduslikult reguleeritud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides.*
- Suund õigusloome mahu vähendamisele (nt liitude seaduse ületoomine, liigsete korduste kaotamine), hoiduda ülereguleerimisest, valdkondlike ülesannete KOKSis nimetamine ebavajalik.
- Ei tule uut tervikseadust.
- Vabariigi Valitsusele esitatud septembris 2024. **Koalitsioonilepe?** Jõustumine 01.01.2026?

KOKSI MUUTMISE AJAKAVA

- 2018 aruteluringide algus KOVide, põhiseaduslike institutsioonide ja ministeeriumitega
- 2019 laiapõhjalise eksperdikomisjoni moodustamine (21 liiget)
- 2020 KOKSi muutmise väljatöötamiskavatsus (VTK) läbis avaliku kooskõlastusringi
- 2021 sügis - 2022 kevad KOKSi muutmise eelnõu ministeeriumite, ELVLi kooskõlastusring,
- 12.05.2022 - eelnõu heakskiitmine Vabariigi Valitsuses
- 16.05.2022 - eelnõu esitamine Riigikogu menetlusse, mai 2022-märts 2023 – eelnõu (626 SE) menetlus Riigikogus ja menetlusest välja langemine koosseisu volituste lõppemisel
- 03.01-30.01.2024 – suur kooskõlastusring EISis, 17.04.-19.05.2024 – JuM II ring EISis
- Septembris 2024. a esitamine Vabariigi Valitsusele. **Koalitsioonilepe?** Algamine Riigikogus?
- Seaduse võimalik jõustumine 1.01.2026? Osad muudatused üldkorras

KOKSi muutmise seaduse eelnõuga kavandatavad peamised muudatused

KOV TEGEVUSE EESMÄRK

- KOKS § 2 täiendamine lõikega 3:
- Kohaliku omavalitsuse eesmärk on aidata kaasa oma elanikele kvaliteetse, turvalise ja nende vajadustele vastava elukeskkonna ning heaolu loomisele, tagada oma elanikele kvaliteetsed ja kättesaadavad avalikud teenused, edendada kohalikku ettevõtluskeskkonda ning tugevdada piirkondlikku konkurentsivõimet nii riigiga tehtavas kui ka omavalitsusüksuste omavahelises koostöös.
- Kehtiv seadus avab küll kohaliku omavalitsuse mõtte ja põhimõtted (sh kohaliku elu küsimuste iseseisev ja lõplik otsustamine ja korraldamine, elanike osalusõigus, tegevuse avalikkus), kuid ei määratle, milliste eesmärkide täitmist KOV oma tegevuses konkreetselt peab sihtima.
- Orientiiriks kõigile volikogude ja valitsuste liikmetele, KOV ametnikele ja töötajatele.

KOV ROLL KOHALIKU

ETTEVÕTLUSKESKKONNA ARENDAMISEL

- KOKS § 6¹ lõike 1 muudatus (KOVide ühiselt täidetavad ülesanded):
- *(1) Omavalitsusüksuste ülesanne on ühiselt kavandada maakonna, sealhulgas selle ettevõtluskeskkonna arengut ja suunata asjakohaste strateegiate elluviimist.*
- KOV arengukava ja maakonna arengustrateegia koostamisel tuleb analüüsida ja kirjeldada ka ettevõtluskeskkonna pikaajalise arengu suundumusi ja vajadusi.

ÕIGUSAKTIDE KEHTESTAMINE

- Volikogu ja valitsuse õigusaktide andmist puudutavad sätted koondatakse kokku § 7.
- **Volikogu ja valitsuse määruse eelnõule kohaldatakse Vabariigi Valitsuse ja ministri määruse eelnõu kohta kehtestatud normitehnilisi nõudeid (HÕNTE) täies mahus.**
- *HÕNTE kavandatavad muudatused, st kodanike ja ettevõtete halduskoormuse vähendamise reegel „üks sisse, üks välja“?*
- Ka KOV õigusakti andmisel tuleb kaaluda sellega kaasnevaid mõjusid, akti andmist põhjendada ja koostada alati määruse seletuskiri.
- Valla või linna **põhimääruses** (KOKS § 8 lg 1 p 4) tuleb edaspidi **sätetada ka ametiasutuste ja hallatavate asutuste ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise kord**. Praegu nimetatud vaid moodustamise korda.

KOV SISEMINE DELEGEERIMINE

- KOV sisemine delegeerimine lihtsustub. Volikogu ei pea enam andma eraldi volitust (KOKS § 22 lõike 2 tähenduses) valitsusele ja valitsusele kui ametiasutusele küsimuste lahendamiseks, mis on olemuselt täitevvõimu lahendatavad korralduslikud ülesanded ning mida saab täita valitsus või valla või linna ametiasutus.
- Seadusega volikogu pädevusse antud ülesande täitmist ei saa volikogu volitada muule kohaliku omavalitsuse organile ega asutusele, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.
- Volituse määramata arvu juhtumite lahendamiseks annab volikogu määrusega. Kui tegemist on ühekordse küsimuse lahendamisega, võib selle lahendamiseks valitsusele volituse anda volikogu otsusega.

VOLIKOGU LIIKME VOLITUSTE ENNETÄHTAEGNE LÕPPEMINE

- Täpsustatakse KOKS § 18 lõike 1 p 3 ja 4 volikogu liikme volituste ennetähtaegse lõppemise aluseid:
- - isiku püsiva elukoha muutumisega, kui isiku rahvastikuregistri seaduse § 65 lõigetes 1 ja 2 sätestatud õigusliku tähendusega elukoha aadress ei asu rahvastikuregistri andmetel selles vallas või linnas.
- - Eesti või muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodakondsuse kaotamisega.

AMETNIKUST VOLIKOGU LIIKME VOLITUSTE PEATUMINE LÕPETAMISE ASEMEL

- Töötamine sama valla või linna kohaliku omavalitsuse ametiasutuse ametnikuna muudetakse volikogu liikme volituste peatumise (mitte lõppemise nagu kehtivas KOKSis) aluseks analoogselt KOV ametiasutuse töötajatega.
- *Volikogu liikme volitused peatatakse, kui ta on nimetatud sama valla või linna ametiasutuse ametnikuks või kui ta töötab sama valla või linna ametiasutuses töölepingu alusel.*
- Töötajate osas toimus sama muudatus Riigikohtu 17.04.2020 otsuse 5-19-45 alusel tehtud KOKS muudatusega (jõustus 20. juulil 2021).
- KOV ametnike ja töötajate vahel vahetegu praktikas üsna keeruline. Võrdne kohtlemine.

KOV HALLATAVATE ASUTUSTE JUHTIDE VOLIKOGU LIIKMESUSE PIIRANG*

- Eelnõu koostamisel kavandati KOKS § 19 täiendada uue volikogu liikme volituste peatumise alusega - kui ta on kinnitatud ametisse sama valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse juhiks. Muudatus oleks jõustunud 2025. a KOV volikogu valimistulemuste väljakuulutamisel.
- Eesmärk oli välistada rollikonfliktid ja vältida huvide konflikti:
- Hallatav asutus allub valla- või linna ametiasutusele, teenistuslikku järelevalvet selle juhi suhtes teeb valitsus. Volikogu liikmena on hallatava asutuse juhil vahetu mõju valitsuse üle ja kehtiv keeld kuuluda revisjonikomisjoni koosseisu seda vastuolu (rollikonflikti) ei kõrvalda.
- Hallatava asutuse juhi puhul risk, et võib tekkida soov langetada volikogus otsuseid mitte avaliku huvi, vaid asutuse ja ka isiklikest huvidest lähtuvalt (*nt eelarveprotsessis oma asutuse huvide esikohale seadmine, selle asemel, et juhinduda tervikpildist*).
- Rollikonflikti ei saa arutelust ja otsuse tegemisest taandamisega kõrvaldada. Rollikonflikt on olemuslik. Analoog KOV ametiasutuse ametnike ja töötajatega.
- Poliitilise vaidluse tõttu muudatusest loobuti.

VOLIKOGU LIIKME ÕIGUS SAADA TEAVET

- KOKS § 26 muudatused:
- Volikogu liikmel on õigus saada volikogu ja valitsuse õigusakte, dokumente ja muud teavet ning oma kirjalikule küsimusele (valitsuselt ja ametiasutuselt) vastus, mida ta vajab volikogu liikme ülesannete täitmiseks, välja arvatud andmed, mille väljastamine on seadusega keelatud.
- Vastamist võib küsimuse keerukuse või suure mahu korral pikendada 10lt tööpäevalt 20 tööpäevani. Volikogu liiget teavitatakse vastamise tähtaja pikendamisest ja selle põhjusest.
- Välistatakse AvTSi teabenõudele vastamise normide ja MSVSi kohaldamine.

RIIKLIK JÄRELEVALVE KOV EESKIRJADE TÄITMISE ÜLE

- KOKS täiendamine §-ga 65¹: KOVil on õigus teha riiklikku järelevalvet volikogu kehtestatud lemmikloomade pidamise eeskirjade, kaevetööde eeskirjade ja heakorra tagamiseks heakorraeeskirjade ning avalikult kasutataval maa-alal kaubanduse korraldamise nõuete ja korra täitmise üle.
- Nimetatud nõuete rikkumise korral on KOVil õigus rakendada korrakaitse üldmeetmeid: teavitada avalikkust või isikut ohu ennetamisest, ohukahtlusest, ohust või korrarikkumisest, teha ettekirjutus. Ettekirjutuse täitmata jätmisel võib kohaldada asendustäitmist ja rakendada sunniraha (kuni 6400 eurot).
- KOV võib järelevalve teostamisel kohaldada KorS §-des 30 ja 32 sätestatud riikliku järelevalve erimeedet (küsitlemine ja dokumentide nõudmine, isikusamasuse tuvastamine). KOV võib vahetu ohu tõrjumiseks kohaldada KorS §-des 50-53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid (valdusesse sisenemine, valduse läbivaatus, vallasasja hoiule võtmine, hoiulevõetud vallasasja müümine või hävitamine), kui rikkumine võib ohustada isiku elul või tervist. *Sh turvalisema elukeskkonna tagamiseks suuremad sekkumisvõimalused ennetavalt koerarünnakute vältimiseks* - lemmiklooma nõuetekohase pidamisega seotud kohustuse täitmiseks ülevõtmise korral loomakaitseseaduse § 64 lõigetes 4–7, §-des 64² ja 64⁸ sätestatu järgimine (looma võõrandamine või hukkamine, asendustäitmise kulude katmise nõudmine loomapidajalt).
- Ei ole nõutav, et ülesande täitjaks oleks vaid korrakaitseametnikud. Täitjaks ka muud järelevalveametnikud.

ISIKUANDMETE TÖÖTLEMINE

- Lisatakse peatükk 3¹ „Isikuandmete töötlemine“.
- KOV poliitika kujundamise uuringute ja analüüside koostamiseks isikuandmete töötlemise tingimused on sõnastatud analoogselt IKS §-ga 6 (riigiasutuste uuringute ja analüüside koostamine).
- **§ 31¹. Isikuandmete töötlemine küsitluste, kaasamise, analüüside ja uuringute vajadusteks**
- *(1) Valla või linna ametiasutusel ja ametiasutuse hallataval asutusel on õigus teenuste arendamise ja innovatsiooni edendamise eesmärgil teha rahulolu- ja tagasisideküsitlusi ning kaasata valla- ja linnaelanikke andmepõhise kohaliku poliitika kujundamisse, sealhulgas arengudokumentide ja õigusaktide koostamisse ning nende mõju hindamisse. Küsitluste korraldamiseks ja elanike kaasamise tarvis valimi moodustamiseks ning valimisse kuuluvate isikutega kontakteerumiseks on valla või linna ametiasutusel ja ametiasutuse hallataval asutusel õigus teha päringuid rahvastikuregistrisse isikute ees- ja perekonnanime, isikukoodi, elukoha- ja kontaktandmete ning emakeele andmete saamiseks.*

ISIKUANDMETE TÖÖTLEMINE (2)

- (2) Küsitlusele vastamine või kaasamisprojektis osalemine on isikule vabatahtlik. Küsitluse või kaasamise käigus saadud isikuandmeid töödeldakse isiku nõusoleku alusel.
- (3) Valla või linna ametiasutusel ja ametiasutuse hallataval asutusel on õigus teha poliitika kujundamiseks analüüse ja uuringuid. Kui analüüsi või uuringu tegemiseks on vaja saada teise vastutava või volitatud töötleja andmekogudest isikuandmeid, sealhulgas pseudonüümitud andmeid, siis hindab Andmekaitse Inspeksioon enne andmekogu vastutavale töötlejale taotluse esitamist avaliku huvi olemasolu, andmete töötlemise eesmärgi, andmekoosseisu minimaalsust ja andmete säilitamise vajadust. Andmekogust isikuandmete väljastamise otsustab andmekogu vastutav töötleja, võttes arvesse Andmekaitse Inspeksiooni hinnangut.
- **§ 31². Isikuandmete saamise õigus valla- ja linnaelanike kaasamis- ja osalemisõiguste kontrollimiseks**
- Käesolevast seadusest ja teistest seadustest tulenevate valla- ja linnaelanike kaasamis- ja osalemisõiguste kontrollimiseks on omavalitsusüksusel õigus saada rahvastikuregistrist isiku elukohaandmeid ning andmeid isiku hääleõiguslikkuse kohta.

KOV VEEBILEHTEDE HALDAMINE

- KOKSi lisatakse KOVi õigus volitada halduslepinguga valla või linna veebilehe pidamiseks majutus-, haldus-, arendus- ja hooldusteenuse osutamise ülesannet täitma info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendamise ja haldamise teenuste osutamise eest vastutava riigiasutuse.
- Halduskoostöö seadusesse lisatakse erand, et taolise haldusülesande volitamiseks ei pea lähtuma riigihangete seaduse teenuste riigihangete korrast.
- Tingimus - sõlmitava lepingu eeldatav maksumus jääb alla riigihanke rahvusvahelise piirmäära, mis on KOVidel teenuste tellimisel 221 000 eurot.

KOVIDE NN TUUMIKÜLESANDED

- KOKS § 6 lõike 1 loetelu kohaliku elu ülesannetest, mida KOV peab korraldama, muudetakse mitteammendavaks:
- Omavalitsusüksuse ülesanded kohaliku elu küsimusi lahendades on korraldada vallas või linnas ka sotsiaalhoolekannet, haridust, kultuuri-, spordi- ja noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla või linna teede ehitamist ja korrashoidu, kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita. Omavalitsusüksusele pandud ülesannete üldine sisu ja täitmise pädevus kehtestatakse seadustes ning seaduste alusel antud õigusaktides. Kui seaduses ei ole nimetatud, mis on omavalitsusüksusele seadusega pandud ülesande üldine sisu ja täitmise pädevus, määrab omavalitsusüksus selle ise.
- KOKS § 6 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks.

OLEMUSELT OMAVALITSUSLIKE JA RIIKLIKE ÜLESANNETE PIIRITLEMINE (1)

- KOKSi §-s 6 pakutakse välja olemuselt omavalitsuslike ülesannete ja riiklike ülesannete üldised eristamiskriteeriumid. Seaduses jäetakse kriteeriumite loetelu mitteammendavaks. Igal üksikul juhul, kui KOVile antakse täitmiseks uus ülesanne või muudetakse oluliselt olemasolevat ülesannet, tuleb hinnata KOVile antava ülesande olemust, võttes arvesse kõiki asjakohaseid kaalutlusi. Aluseks sh Riigikohtu üldkogu 16.03.2010 lahend [3-4-1-8-09](#).
- Võimalike KOKS § 6 uute lõigete sõnastus:
- *(3¹) Kohaliku elu küsimuste korraldamine on selliste omavalitsusüksuse ülesannete täitmine, mis tulenevad valla- või linnaelanike vajadustest või mille täitmist saab omavalitsusüksuselt mõistlikult eeldada, mis on kohalikku päritolu ja mida ei ole antud mõne riigiorgani pädevusse või mille puhul esineb ka muid ülesande kohalikule olemusele viitavaid asjaolusid. Omavalitsusüksusele seadusega antud kohaliku elu küsimuste lahendamisel peab omavalitsusüksusele jätma enesekorraldusõiguse, mille kohaselt saab ta ise määrata ülesannete täpsema sisu ja täitmise korra. Põhjendatud juhul, kui see tuleneb näiteks kohaliku elu küsimuse ühetaolise lahendamise kaalutlusest, võib seadusega ette näha ülesande täpsema sisu ja täitmise korra.*

OLEMUSELT OMAVALITSUSLIKE JA RIIKLIKE

ÜLESANNETE PIIRITLEMINE (2)

- *(4¹) Omavalitsusüksuse täidetavad riiklikud ülesanded on üldjuhul sellised, mille sisu ja täitmise kord tuleneb seadusest, nii et omavalitsusüksusel ei ole õigust otsustada nende ülesannete täpsema sisu ja täitmise korra üle, mida ta kohustub täitma ka teiste omavalitsusüksuste elanike huvides ning mille puhul ei esine selgeid ülesande kohalikule olemusele viitavaid asjaolusid.*
- Seaduses peab märkima, et tegemist on KOV täidetava riikliku ülesandega ja seda riigieelarvest täies mahus rahastama!
- Lisatakse selge seos KOVide ja VV läbirääkimistega, kus lepitakse edaspidi ka KOV poliitikameetmed ja ülesannete olemus lisaks rahastamisele kokku.
- KOKS § 65 uue lõike 5 sõnastus: *(5) Üleriigilise omavalitsusüksuste liidu ja Vabariigi Valitsuse esindajad peavad läbirääkimisi eesmärgiga leppida riigieelarve seaduses sätestatud korras kokku: 1) omavalitsusüksuste ülesanded ning nende omavalitsuslik või riiklik olemus; 2) pikaajalise mõjuga oluliste poliitikameetmete algatamine; 3) seadusandlikud ja rahastamiskorralduse muudatused.*

KOHALIKU RAHVAALGATUSE LIHTSUSTAMINE

- KOKS § 32 - 1% vähemalt 16-aastaste KOV hääleõiguslike elanike algatus: enam ei pea ettepanekut esitama volikogu või valitsuse õigusakti eelnõu kujul, vaid seda võib teha ka kirjaliku vabas vormis põhjendatud taotlusena (KOV ise saab volikogu ja valitsuse istungile esitamiseks vormistada selle nõuetelevastava eelnõu vormi).
- 1% vähemalt 16-aastaste KOV hääleõiguslike elanike algatus võib puudutada ka muud kohaliku elu küsimust, mis ei vaja õigusakti kehtestamist.
- *Kehtiva seaduse järgi lubatud ettepanekuid teha vaid valla- või linnavolikogu või -valitsuse õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks, esitades vastava eelnõu.*
- Algatus võetakse arutusele ja sellega seotud edasistest tegevustest informeeritakse esitajat kolme kuu jooksul algatuse esitamisest arvates. Võimalus tähtaega pikendada.
- Algatuse tagasilükkamist peab algatusel märgitud algatuse esitajate esindajale põhjendama ja põhjendus kantakse volikogu või valitsuse istungi protokollis.
- Kui elanikud soovivad rahvaalgatuses territooriumiosa üleandmist teisele KOVile, siis enne rahvaalgatuse arutelu volikogus tuleb läbi viia üleantava territooriumiosa elanike küsitlus.
- *PS muutmise tulenevad mõjud hääleõiguslikkusele, kas välistada kolmandate riikide ja mittekodanike õigus rahvaalgatusi esitada?*

RAHVAKÜSITLUS ELANIKE ALGATUSEL

- Elanike algatusel võib esitada ka taotluse rahvaküsitluse korraldamiseks (nõutav vähemalt 10% antud KOV elanikest algatuse esitajatena, kuid mitte vähem kui 20 hääleõiguslikku, st vähemalt 16- aastast elanikku) **olulises** kohaliku elu küsimuses. *Kehtivas seaduses rahvaküsitlus võimalik vaid volikogu algatusel.*
- Volikogu sõnastab ise täpse korrektselt vormistatud küsimuse, mis tuleb algatuse esitajaga eelnevalt läbi rääkida. Küsitlus korraldatakse 6 kuu jooksul valitsusele esitamisest.
- Rahvaküsitlust elanike algatusel ei saa korraldada valla või linna eelarve (välja arvatud kaasav eelarve), maksude ja seadusest tulenevate hüvitiste ning avalik-õiguslike tasude, valla või linna ameti- või töökohtadele värbamise, palkade ja muude teenistussuhetega seonduvate ning seadusega mitte kooskõlas olevate küsimuste üle (*eeskujuks rahvahääletuse seaduse § 1 lg 2: rahvahääletusele ei saa panna eelarve, maksude, riigi rahaliste kohustuste, välislepingute ratifitseerimise ja denonsseerimise, erakorralise seisukorra kehtestamise ja lõpetamise ning riigikaitse küsimusi*).
- KOV veebilehel tuleb hiljemalt kolme kuu jooksul rahvaküsitluse korraldamisest, mis volikogus või valitsuses rahvaküsitlusel eelistatud lahenduse elluviimise kohta on otsustatud. Kui volikogu või valitsus rahvaküsitlusel eelistatud lahendust ei toeta, siis tuleb vastav põhjendus kanda volikogu või valitsuse istungi protokollis.

KOV ÜLESANDE VOLITAMINE TEISELE KOVILE

- KOKS § 62 kavandatakse täiendada lõikega 1¹ :
- (1¹) Seadusega või selle alusel omavalitsusüksusele pandud kohaliku elu küsimuse korraldamise ülesande võib halduslepinguga anda teise omavalitsusüksuse täita, kui seadus ei sätesta teisiti ja ülesande täitjaks ei ole seaduses määratud kindel omavalitsusorgan.*
- See tähendab, et ülesande võib teisele KOVile volitada ka ilma seaduse erivolitusega. Ära ei saa delegeerida volikogu ja valitsuse pädevust, aktide kehtestamist.
- Halduskoostöö seadusesse lisatakse erisus, et KOV ja riigi haldusülesande KOVile (nt KOVilt KOVile volitamisel) täitmiseks volitamise halduslepingu puhul ei juhinduta riigihangete seaduses teenuste hankelepingu sõlmimise tingimustest ja riigihanke läbiviimise korrast.

VALLA JA LINNA VARA VALITSEMINE

- KOKS § 34 lisatakse säte:
- *Omavalitsusüksus peab tagama valla ja linna vara eesmärgipärase, heaperemeheliku ja säästliku kasutamise.*
- Volikogu pädevusse jääb valla- või linnavara valitsemise korra põhimõtete (alused ja kord) kehtestamine.
- Volikogu võib volitada vara valitsemise täpsemate tingimuste ja menetlusnõuete kehtestamise valitsusele.
- Vt Riigikohtu üldkogu lahendatav asi 1-21-5728 (nn Sangaste kaasus). Keskne küsimus, kas seaduses on säte, mis annab kohaliku omavalitsuse üksusele õiguse nõuda enda (endiselt) vallavanemalt või linnapealt ametikohustuste rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist.
<https://www.riigikohus.ee/et/avalik-istung-1-21-5728>.

SISEKONTROLLISÜSTEEM

- KOKS §-s 48¹ sätestatakse sisekontrollisüsteemi mõiste ja eesmärk:
- Sisekontrollisüsteem on valla või linna ametiasutuse ja hallatava asutuse juhtimisel rakendatav seaduslikkust ja otstarbekust käsitlev terviklik abinõude kompleks, mis võimaldab tagada: 1) õigusaktidest kinnipidamise ja täitmise kontrolli; 2) vara kaitstuse raiskamisest, ebasihipärasest kasutamisest, ebakompetentsest juhtimisest ja muust sellisest tingitud kahju eest; 3) asutuse tegevuse otstarbekuse oma ülesannete täitmisel; 4) asutuse tegevusest tõese, õigeaegse ja usaldusväärse informatsiooni kogumise, säilitamise ja avaldamise.
- Sisekontrollisüsteemi toimimise eest omavalitsusüksuses vastutab valitsus. Sisekontrollisüsteemi rakendamise ja selle tulemuslikkuse eest vastutab vastava valla või linna ametiasutuse või selle hallatava asutuse juht.

SISEAUDITEERIMISE KORRALDAMINE

- Volikogu kehtestab määrusega siseauditeerimise üldise töökorralduse.
- Volikogu peab olema kaasatud siseauditeerimise aasta tegevusplaani kavandamisse.
- Eelnõuga pannakse kohustus viia läbi siseaudit sisekontrollisüsteemi toimimise kohta KOVis vähemalt kord nelja aasta jooksul.
- KOKS § 48¹ täiendatakse lõikega 2¹: **Omavalitsusüksus peab vähemalt kord nelja aasta jooksul korraldama oma sisekontrollisüsteemi toimimise, asjakohasuse ja tõhususe hindamise. Hindaja peab olema audiitortegevuse seaduses sätestatud nõuetele vastav siseaudiitor.**
- KOV peab korraldama sisekontrollisüsteemi toimimise, asjakohasuse ja tõhususe auditeerimise ning selle kohta aruande koostamise hiljemalt 2028. aasta 31. detsembriks.
- Praktikas tehakse teemapõhine audit riskihindamise põhjal.

VOLIKOGU ESIMEHE, ASEESIMEHE JA LIIKME TASUSTAMINE

- KOKS § 17 lg 3 ja 4 muudatused:
- Volikogul on õigus maksta oma liikmetele tasu volikogu tööst, sealhulgas volikogu moodustatud komisjonidest ja muudest töövormidest osavõtu eest, ja hüvitist volikogu ülesandeid täites tehtud kulutuste eest esitatud dokumentide alusel volikogu kehtestatud määras ja korras. Kui volikogu liige on oma volituste ajal Euroopa Parlamendi või Riigikogu liige, ei maksta talle volikogu, sealhulgas volikogu moodustatud komisjonide ja muude töövormide tööst osavõtu eest tasu.
- Volikogu esimehe ja aseesimehe ametikoht võivad volikogu otsusel olla palgalised. Volikogu palgalisele esimehele ja aseesimehele võib maksta vaid sellist lisatasu, hüvitist või muud tasu ning nende suhtes rakendada selliseid soodustusi, mis volikogu on oma kehtestatud korras sätestanud ja otsustanud.
- EP või Riigikogu liikmest esimehele ja aseesimehele töötasu ei maksta, tema saab vaid hüvitist volikogu, selle komisjonide ja muude töövormides osalemise/volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulude eest.

VALLAVANEMA JA LINNAPEA (LISA) TASUSTAMINE

- KOKS § 49 lõike 4² muudatus: Vallavanemale või linnapeale ja valitsuse liikmele võib maksta vaid sellist lisatasu, hüvitist või toetust ning rakendada tema suhtes selliseid soodustusi, mis volikogu on oma kehtestatud korras sätestanud ja otsustanud. Vallavanemale või linnapeale ja valitsuse liikmele võib maksta lisatasu, hüvitist või toetust ning rakendada tema suhtes muid soodustusi tema volituste kestel volikogu kehtestatud määras ja korras.

VALLA- JA LINNASEKRETÄR

- Valla- ja linnasekretärid vabanevad kohustusest juhtida kantseleid, et nad saaksid eelkõige keskenduda juriidiliste ülesannete täitmisele.
- Alates 2027. a algusest ei saa valla- ja linnasekretäri kutsetunnistuse omaja, kellel ei ole õiguse õppesuunal vähemalt bakalaureusekraadi, enam valla- ja linnasekretäri ametikohale nimetada.
- Kutsetunnistuse omaja saab samal ametikohal teenistust jätkata. Sama nõue kohaldub tema asendajale.

KOV SISEMINE TÖÖKORRALDUS

VABAMAKS

- Lisaks volikogu esimehele lubatakse palgaliseks muuta ka aseesimehe koht (praegu saab palgaline olla esimees või aseesimees, aga mitte mõlemad).
- KOKS §-i 40 lisatakse volikogu ja valitsuse istungite ja koosolekute elektrooniliste vahendite abil läbiviimise võimalus. KOVidel tuleks oma töökordadesse elektrooniliste istungite pidamise alused sisse viia.
- Vähendatakse küsimuste hulka, mis peab olema reguleeritud valla ja linna põhimääruses, volikogu ainupädevuses.
- Ei kirjutata enam seadusega ette, kuidas peab KOVis toimuma siseauditeerimise töökorraldus.

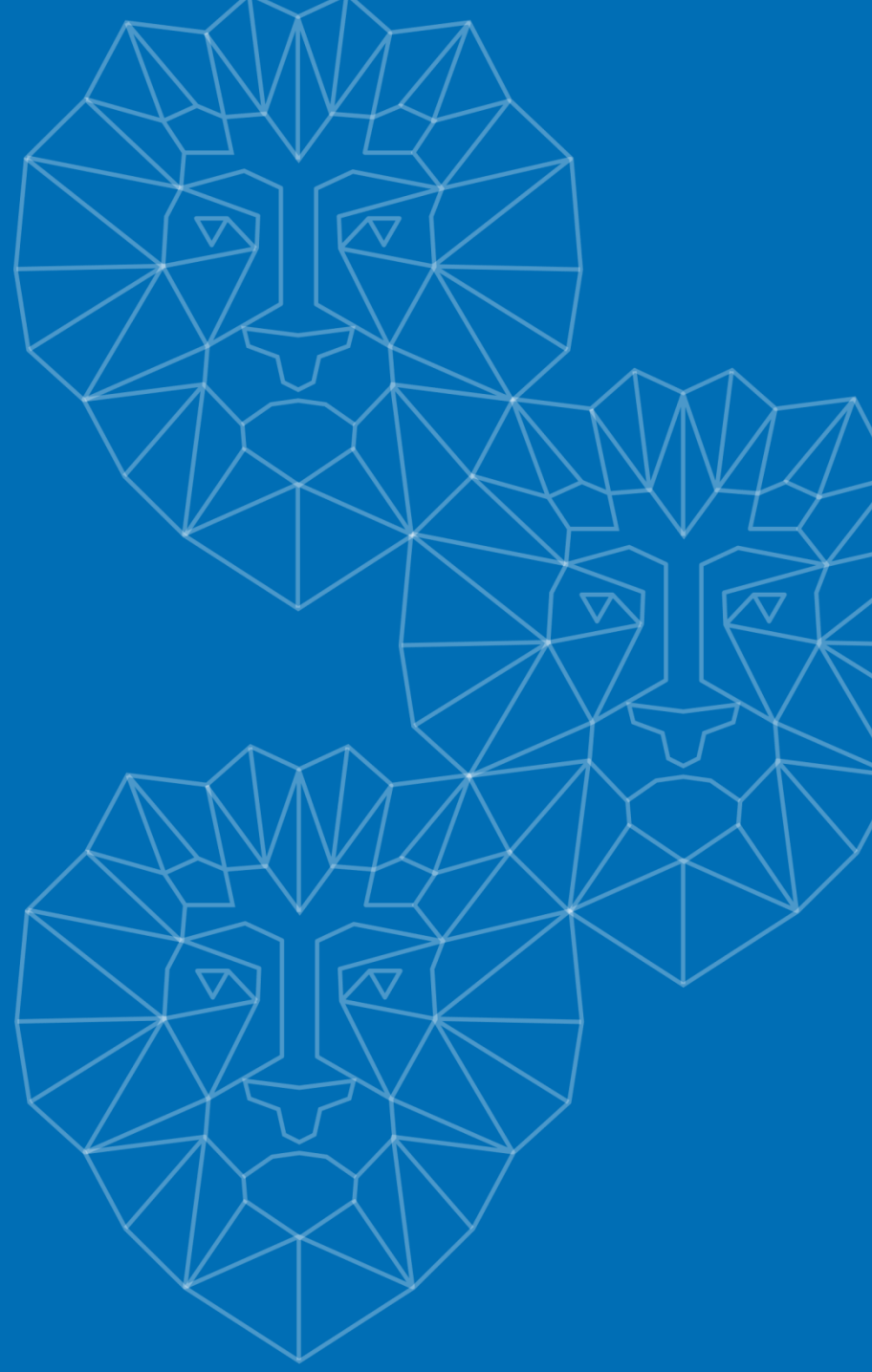
KOV AMETIASUTUSED JA HALLATAVAD ASUTUSED

- Lisatakse peatükk 3² „Valla ja linna asutused“.
- Viiakse peatükki üle asutuste osa kehtivast KOKS §-st 35.
- **KOKS uus § 31³. Valla ja linna ametiasutused ning hallatavad asutused**
 - (1) *Volikogu võib moodustada vallas või linnas nende täitevvõimu ülesannete täitmiseks, mis ei vaja valitsuse kui kollegiaalse otsustusorgani volitusi, avalikku võimu teostavaid ametiasutusi avaliku teenistuse seaduse § 6 lõike 3 tähenduses. Omavalitsusüksused võivad moodustada koostöös ka käesoleva seaduse §-des 62¹–62³ sätestatud korras ühisameteid. Nimetatud ametiasutused ei ole juriidilised isikud.*

KOV ASUTUSTE SÄTE

- (2) Valla või linna ametiasutus, sealhulgas valla- või linnavalitsus ametiasutusena, täidab oma struktuuriüksuste kaudu seadustes ja muudes õigusaktides antud volituste ning pädevuse piires ametiasutusele ja valitsusele antud täitevvõimu korralduslikke ülesandeid, välja arvatud valitsuse määruste ja korralduste kehtestamine, ning teenindab volikogu, valitsust ja nende tööorganeid.
- (3) Omavalitsusüksuses võib teenuste osutamiseks moodustada valla või linna ametiasutuse hallatavaid asutusi või valdade ja linnade ühisasutusi, mis ei ole juriidilised isikud, ja milles ei teostata avalikku võimu.
- (4) Valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamise ja selle tegevuse lõpetamise otsustab volikogu. Hallatava asutuse põhimääruse kehtestamine, struktuuri ja koosseisu kinnitamine ning muutmine toimub volikogu kehtestatud korras.
- (5) Valla või linna ametiasutus ja ametiasutuse hallatav asutus registreeritakse riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste registris.
- (6) Valla või linna ametiasutus ja ametiasutuse hallatav asutus esindavad valda või linna kui avalik-õiguslikku juriidilist isikut valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

Kasulikud viited

- KOKSi muutmise seaduse eelnõu EISis:
<https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/345b8b87-0431-4aaa-ad59-6f0e7112fd8b>.
- Pikem kokkuvõte KOKSis kavandatavatest muudatustest:
<https://www.agri.ee/regionaalareng-planeeringud/kohalikud-omavalitsused/omavalitsuspoliitika#peamised-muudatused>.
- Varasem eelnõu (626 SE) on kättesaadav Riigikogu veebilehelt:
<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/11f0597d-860d-47d0-a759-1239bffba207/Kohaliku%20omavalitsuse%20korralduse%20seaduse%20ja%20sellega%20seonduvate%20seaduste%20muutmise%20seadus>.
- KOKSi revisjoni materjalid on kättesaadavad lingilt:
<https://www.agri.ee/regionaalareng-planeeringud/kohalikud-omavalitsused/omavalitsuspoliitika#artiklid-koksi-muuda>.

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Täna kuulamast!

Olivia Taluste

Kohalike omavalitsuste osakonna õigusnõunik

Olivia.taluste@agri.ee